

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi**

Łódź, dnia listopada 2011 r.

**Pan
Bogdan KAZULAK
Dyrektor Wojewódzkiego Zarządu
Melioracji i Urządzeń Wodnych**

w Łodzi

**R/11/004
LLO-4110-01-02/2011**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi przeprowadziła w Wojewódzkim Zarządzie Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, zwanym dalej „WZM”, kontrolę w zakresie „przestrzegania przepisów ochrony środowiska i przyrody w procesie planowania i realizacji przedsięwzięć hydrotechnicznych z zakresu melioracji wodnych podstawowych na małych rzekach w województwie łódzkim”, w latach 2008-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 21 października 2011 r. - Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

NIK ocenia pozytywnie działania WZM w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska i przyrody przy realizacji zadań inwestycyjnych i robót utrzymaniowo-konserwacyjnych na zarządzanych rzekach.

Formułując powyższą ocenę NIK uwzględniła w szczególności następujące ustalenia:

1. Kontrola NIK ustaliła, iż planowanie zadań inwestycyjnych i regulacyjnych, a także robót utrzymaniowo-konserwacyjnych dokonywano w oparciu o faktyczne potrzeby, wynikające z zagrożenia powodziowego oraz ocen stanu technicznego urządzeń hydrotechnicznych, dokonywanych corocznie po przeprowadzanych przeglądach.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

Stwierdzono jednak, że WZM nie posiadał dokumentów wskazujących na uwzględnianie, na etapie planowania przedsięwzięć, różnych wariantów ich realizacji w celu osiągnięcia zamierzonego celu, a także kierowania się potrzebą zachowania zrównoważonych biocenoz polnych i łąkowych. Wymóg kierowania się potrzebą zachowania wymienionych zaleceń przy planowaniu, wykonywaniu oraz utrzymywaniu urządzeń melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych, wynika z art. 70 ust. 4 Prawa wodnego².

Zdaniem NIK, brak analizy wariantowej planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych może skutkować szkodami w środowisku, a także stosowaniem kosztownych rozwiązań technicznych, nieadekwatnych do celu przedsięwzięcia. NIK przyjmuje do wiadomości wyjaśnienia kierownika planowania i przygotowania robót wodno-melioracyjnych WZM, że „planując zadania inwestycyjne rozważano różne, nieudokumentowane, warianty realizacji robót, a także kierowano się potrzebą zachowania zrównoważonych biocenoz polnych i łąkowych”.

2. WZM jako inwestor był prawidłowo przygotowany do realizacji przedmiotowych zadań inwestycyjnych, gdyż posiadał kompletną i aktualną dokumentację budowlaną, projekty budowlane i pozwolenia na budowę. Projekty budowlane spełniały wymagania określone w art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³, dostosowane były do specyfiki, charakteru oraz stopnia skomplikowania robót budowlanych oraz zawierały elementy określone w art. 34 ust. 3 ww. ustawy. Projekty zadań inwestycyjnych oceniane były przez, powołany przez dyrektora WZM, zespół ds. oceny opracowań projektowych. Pozwolenia budowlane były aktualne i zgodne z zakresem przewidywanych i faktycznie realizowanych inwestycji.

WZM posiadał wymagane decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach oraz pozwolenia wodnoprawne, w przypadku budowy urządzeń wodnych.

Nadzór nad wykonaniem i odbiorem prac sprawowały osoby posiadające wymagane uprawnienia budowlane.

3. W ocenie NIK, wykorzystanie pozyskanych środków publicznych na realizację przedsięwzięć hydrotechnicznych było prawidłowe i zgodne z przeznaczeniem. W latach 2008-2010 na realizowane zadania inwestycyjne WZM wydatkował łącznie 19.319 tys. zł, tj. 94,0% przyznanych środków finansowych (20.543 zł). Powodem niewykorzystania środków inwestycyjnych w pełnej wysokości były: opóźnienia w wydaniu decyzji administracyjnych i wykonaniu dokumentacji projektowej (496 tys. zł w 2008 r.), obfite

² Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.

³ Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623

opady deszczu uniemożliwiające prowadzenie zaplanowanych robót (87 tys. zł w 2009 r.), wstrzymanie robót z powodu odkryć archeologicznych (472 tys. zł w 2008 r.), niezrealizowane wykupy gruntów i mniejsze niż planowano koszty inwestycyjne (154 tys. zł w 2008 r. i 7 tys. zł w 2009 r.).

Na utrzymanie wód i konserwację urządzeń melioracji wodnych podstawowych WZM wydatkował łącznie 14.930 tys. zł, tj. 90,5% otrzymanych na ten cel środków finansowych (16.490 tys. zł).

Z ustaleń kontroli wynika, że niewykorzystano w pełnej wysokości przyznane środki:

- a) w 2008 r. - 70 tys. zł, z powodu przeciągającej się procedury związanej z zawarciem umowy dotacji z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Łodzi z powodu postawionego warunku opracowania „screeningu”, określającego wpływ planowanych przedsięwzięć na środowisko naturalne, oraz odstąpienie od przeprowadzenia przetargu na wyłonienie wykonawców robót z uwagi na ryzyko ich prowadzenia w okresie zimowym,
- b) w 2009 r. - 265 tys. zł, z powodu trudności w tworzeniu planu i realizacji zadań spowodowane odmową wydania zgody przez Regionalną Dyрекccję Ochrony Środowiska (RDOŚ), konieczność modyfikacji planu i jego zatwierdzenia dopiero w lipcu 2009 r. oraz odstąpienie od przeprowadzenia części przetargów na roboty konserwacyjne z uwagi na ryzyko prowadzenia robót w okresie zimowym, wstrzymanie przez RDOŚ robót konserwacyjnych na rzece Słudwia oraz niewykonanie na czas operatów wodnoprawnych,
- c) w 2010 r. - 1.225 tys. zł, z powodu niewykonania konserwacji koryt rzecznych na długości 228 km, spowodowane rezerwowaniem środków na pilne usunięcie szkód powodziowych do czasu przyznania na ten cel środków (13 sierpnia 2010 r.) oraz brak zgody RDOŚ na realizację zadań w pełnym zakresie.

W ocenie NIK, rzetelnie i gospodarnie wydatkowano środki na realizowane zadania inwestycyjne, a nieterminowi wykonawcy robót i usług obciążani byli karami umownymi. WZM wystawił w badanym okresie łącznie 13 not księgowych na kwotę 35,7 tys. zł. Zakończone i odebrane od wykonawców inwestycje przyjęto na stan środków trwałych, zgodnie z poniesionymi nakładami.

W przypadku wszystkich 6 zakończonych inwestycji ich przyjęcie na stan środków trwałych dokonano w następnym roku kalendarzowym, w skrajnych przypadkach nawet po upływie 12 miesięcy, co stanowiło naruszenie art. 35 ust 1 ustawy z dnia 29 września

1994 r. o rachunkowości⁴, z którego wynika obowiązek ujmowania inwestycji w księgach rachunkowych, na dzień ich powstania.

NIK przyjmując wyjaśnienia Pana dyrektora, że powodem zwłoki w przyjęciu zakończonych zadań na stan środków trwałych były niezakończone czynności proceduralne związane z wykupem gruntów i wywłaszczeniami, zwraca jednak uwagę, że nie zakończenie czynności proceduralnych nie było przeszkodą w przyjęciu na stan środków trwałych zadania inwestycyjnego „Swędra II”, przyjętego na stan środków trwałych w 2007 r. oraz zwiększenie wartości tego środka o poniesione później dodatkowe koszty notarialne, odszkodowań i wypisów, w łącznej kwocie 777 zł, w miesiącu lutym 2008 r.

4. Na terenie działania WZM znajdowało się 41 obszarów Natura 2000, wyznaczonych na podstawie dyrektywy ptasiej (5) oraz dyrektywy siedliskowej (36), w większości stanowiące tereny wodne i od wody zależne, bądź całe doliny rzeczne.

W obrębie obszarów przyrodniczych prawnie chronionych WZM realizował w 2008 r. łącznie 10 zadań, w 2009 r. - 16 zadań, w 2010 r. – 29 zadań.

Prace utrzymaniowo-konserwacyjne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczo-krajobrazowych realizowane były przez WZM po uprzednim ustaleniu przez RDOŚ warunków prowadzenia robót.

Celem uniknięcia błędów przy określeniu skali ingerencji w istniejące stosunki wodne przy realizacji robót utrzymaniowych, WZM przedkładał RDOŚ zestawienia wszystkich planowanych do wykonania robót, zwracając się o opinię dotyczącą możliwości ich realizacji. Powyższe działania skutkowały wydłużaniem czasu przygotowania oraz wykonania robót utrzymaniowych. Sporządzane plany nie były ściśle realizowane i wobec wątpliwości prawnych, wybierano do realizacji obiekty znajdujące się poza obszarami chronionymi przyrodniczo.

Z zaplanowanych na 2008 r. zadań z zakresu utrzymania i konserwacji rzek oraz kanałów część z nich nie została zrealizowana do czasu niniejszej kontroli. Dotyczyło to utrzymania i konserwacji rzek: Kanał A Jedlno, Piasecznica, Stawka i Moszczanka Właściwa. Z powodu braku uzgodnień w zakresie warunków przeprowadzania robót utrzymaniowych ich realizacja przesuwana była na kolejne lata.

⁴ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.,

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- rozważenie celowości dokumentowania, na etapie planowania przedsięwzięć inwestycyjnych, rozpatrywania różnych wariantów realizacji celu stawianego przed danym przedsięwzięciem,
- zapewnienie ujmowania zakończonych inwestycji w księgach rachunkowych na dzień ich powstania.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Dyrektora przedstawienia, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.